

Handlingsplan

Mot våld i nära relation

2019-2022

Reviderad andra kvartalet 2022

---

1. INLEDNING.....	3
1.1 Reviderad handlingsplan.....	3
1.2 Syfte.....	3
1.3 Begreppet våld.....	3
2. ÖVERGRIPANDE MÅL.....	4
2.1 Bakgrund.....	4
2.2 Definition av våld.....	4
2.3 Fysiskt våld.....	4
2.4 Psykiskt våld.....	4
2.5 Sexuellt våld.....	4
2.6 Ekonomiskt och materiellt våld.....	4
2.7 Försummelse.....	5
2.8 Funktionshinderrelaterat våld.....	5
3. DEFINITION AV HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK.....	5
3.1 Bakgrund.....	5
4. GLOBALA MÅLEN OCH AGENDAN 2030.....	6
4.1 Mål 5 Jämställdhet.....	6
4.2 Delmål för mål 5.....	6
5. NATIONELL STRATEGI FÖR ATT FÖREBYGGA OCH BEKÄMPA MÄNS VÅLD MOT KVINNOR.....	6
5.1 Bakgrund.....	6
5.2 Strategins fyra målsättningar.....	7
5.3 Tillvägagångssätt.....	7
6. LÄNSSTYRELSEN VÄSTMANLANDS STRATEGI FÖR MYNDIGHETSSAMVERKAN OM MÄNS VÅLD MOT KVINNOR OCH VÅLD I NÄRA RELATIONER VÄSTMANLANDS LÄN 2017- 2021.....	7
6.1 Innehåll.....	7
6.2 Strategins nio insatsområden.....	8
7. HANDLINGSPLAN FÖR NORBERGS KOMMUN.....	8
7.1 Bestämmelse.....	8
7.2 Delmål.....	9
7.2.1 Utveckla och stärk det våldsförebyggande arbetet.....	9
7.2.2 Förbättrad upptäckt av våldsutsatta	10
7.2.3 Samverkan, samordning och uppföljning av arbetet mot våld ska stärkas och utvecklas.....	11
7.2.4 Bevara och utveckla kompetensnivån inom kommunen.....	12
7.2.5 Utveckla skydd, stöd och behandling för kvinnor, barn och män som utsätts för våld samt stöd till män som utövar våld.....	12
7.2.6 Tillgång till lättillgänglig och anpassad information för våldsutsatta och anhöriga.....	13
7.2.7 Hedersrelaterat våld och förtryck ska förhindras och motverkas.....	14
7.2.8 Förhindra och motverka prostitution och människohandel.....	15

8. KUNSKAPSDDEL.....	15
8.1 Konsekvenser och tecken hos våldsutsatta vuxna.....	15
8.2 Konsekvenser och tecken hos våldsutsatta barn, och barn som har bevittnat våld.....	15
8.3 Särskilt utsatta grupper.....	16
8.4 Hedersproblematik.....	16
9. REFERENSER	17

1. Inledning

1.1 Reviderad handlingsplan: Denna version av handlingsplan utgår från den som upprättats för 2019-2021. Utifrån att regeringens arbete med förnyande av den nationella strategin (som avser 2022) är framflyttad revideras Norbergs kommunövergripande handlingsplan och gäller även för 2022. Ny handlingsplan kommer upprättas när regeringens nationella strategi är fastställd och kommer avse perioden 2023-2027

1.2 Syftet med en kommunövergripande handlingsplan är för att tydliggöra kommunverksamhetens ansvar och roll utifrån riktlinjer gällande Våld i nära relation. Genom en samverkan och samsyn gällande dessa ärenden eftersträvas rättssäkerhet, bemötande enligt god förvaltning samt håller god kvalitet på kunskap om aktuella lagstöd och föreskrifter.

Riktlinjerna har upprättats i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relation (SOSFS 2014:4), Socialstyrelsens kunskapsstöd och regler utifrån dess handbok "Våld" (2015). Riktlinjer kompletteras av socialtjänstlagen (SoL), utbildningsdepartementets Skollag (2010:800) samt enheterna på individ – och familjeomsorgens egna interna rutiner och riktlinjer för att skapa en övergripande insatskatalog för våldsutsatta och våldsutövare.

Riktlinjer inom handlingsplanen kan komma att revideras utifrån behov, vid lagändringar samt utifrån regeringens uppdatering gällande nationell strategi som avser att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

1.3 Begreppet våld: Ett samlingsnamn som är övergripande och benämns Mäns våld mot kvinnor (begreppet används fortfarande i juridisk term och därmed ett fortsatt samlingsnamn även om det kan låta missmissande). Omfattar i sin tur **våld i nära relation** exempelvis våld inom parrelationer, samkönade och hbtqi relationer, våld mot äldre och funktionsnedsatta personer, våld mot personer med missbruk, prostitution och människohandel i sexuella syften samt hedersrelaterat våld och förtryck. Begrepp som könsstympning och äktenskapstvång går under Hederskontexten.

Våld i nära relationer är ett omfattande folkhälso- och samhällsproblem och ett allvarligt brott som medför stora konsekvenser för individer, relationer och för samhället. Våldet orsakar psykiskt och fysiskt lidande för de utsatta och leder till höga kostnader för den enskilde och samhället. Mörkertalen är höga, men kunskapen om våldets omfattning, uttryck och orsak ökar i takt med det arbete som görs globalt, nationellt och lokalt för att motverka våld i nära relationer. Det är avgörande för ett framgångsrikt arbete att frågor om våld i nära relationer (VINR) och hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) kännetecknas av systematik, kvalitet och långsiktighet. Norbergs kommun ser VINR och HRV som uttryck för den ojämställdhet som förekommer i samhället och utgår i arbetet gällande dessa frågor ifrån det sjätte jämställdhetspolitiska målet: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

2. Övergripande mål

2.1 Bakgrund Det övergripande målet med denna handlingsplan är att: Arbetet med våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck ska utvecklas långsiktigt och kommunövergripande. Norbergs kommun skall arbeta för att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck skall upphöra. Dessa mål syftar vidare till att säkerställa att invånarna i Norbergs kommun, vid behov, skall kunna ta del av relevanta och kvalitativa insatser inom dessa områden. En kommunövergripande ansats i dessa frågor borgar vidare för en tidig upptäckt av utsatta, ett kvalificerat och brett förebyggande arbete och en bredare kunskap om våldets konsekvenser i samhället.

2.2 Definition av våld WHO har fastställt en definition av våld utifrån fyra olika våldstyper. Det handlar om fysiskt, sexuellt, psykiskt våld samt försummelse. Genom att ha en bred definition av våld kan man inkludera handlingar som inte nödvändigtvis resulterar i skada eller död, men som innebär en betydande börda för individ, familj, samhälle och sjukvårdssystem världen över. Konsekvenserna kan vara omedelbara eller latent och kan bestå under lång tid efter övergreppet. Om konsekvenserna definieras enbart i termer av skada och död begränsas möjligheterna att förstå våldets fulla omfattning.

2.3 Fysiskt våld kan innebära att förövaren biter, river, drar i håret, bränner, skakar eller knuffar. Det kan också bestå av örfilar, knytnävsslag, slag med tillhyggen, knivstick, sparkar, stryptag. Fysiskt våld inkluderar även våld mot husdjur.

2.4 Psykiskt våld kan handla om hot, tvång, trakasserier, glåpor och förlöjliganden. Den våldsutsatta kan också utsättas för kontroll och social isolering

1 Regeringens arbete med mål för jämställdhet, *Det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/05/delmal-6-mans-vald-mot-kvinnor-ska-upphora/>

2 Definitionen är hämtad från Socialstyrelsens handbok "Våld- Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer" sid 16-17.

2.5 Sexuellt våld är ett brett begrepp och kan vara lite svårt att definiera. Exempel kan vara utsatt för kränkande språk, övergrepp med sexuella förtecken; allt från att tafs på någon till att tvinga någon att utföra eller bevittna olika typer av sexuella handlingar. Samlag utan samtycke, tvingad att titta på pornografiskt material, tvingad att spela in och fota pornografiskt material samt sexuella trakasserier som även kan ske digitalt. Den grövsta och allvarligaste formen av sexuellt våld är våldtäkt. **#METOO var en del av sexuellt våld.**

2.6 Ekonomiskt och materiellt våld handlar om att skaffa sig makt och kontroll över en annan människa genom ekonomiska medel. I en nära relation kan det ta sig uttryck i att en part har kontroll över bådass ekonomi, att en part inte tillåts ha eget bankkonto eller eget bankkort. Det kan handla om att alla utgifter ska redogöras för, vilket innebär att det inte finns utrymme för den våldsutsatta att spara ihop ett kapital för att lämna relationen. Andra sätt är att skuldsätta den våldsutsatta, genom lån eller obetalda fakturor, att fördröja bodelning vid en separation så att den utsatta parten inte får tillgång till sitt kapital. Det kan också handla om att våldsutövaren stjälar gemensamma pengar, eller pengar som är sparade till barnen. Ekonomiskt våld kan innebära att den som utsätts för våld helt saknar ekonomiska möjligheter att lämna relationen, från att inte kunna ta en taxi för att fly hemmet eller inte kunna skaffa ny bostad pga våldsutövarens skulder. **En mycket utsatt grupp är de äldre kvinnor, som på grund av pensionssystemet lever som fattigpensionärer och inte kan överleva på den egna pensionen.**

2.7 Försummelse innebär människor som är beroende av andra personer för vård och omsorg i vardagen kan även utsättas för vanvård eller försummelse, som undanhållande av medicin eller att inte få tillräckligt näringsriktig kost. Att som barn inte få en ren blöja, dålig hygien, trasiga kläder etc. Brister i vårdnadstagarens eller vårdansvariges omsorgsansvar. Kan även omfatta personer med intellektuella funktionsnedsättningar som inte har möjlighet att på egen hand sköta sin omsorg, vård eller medicinering. Och inte heller vet var de kan vända sig för att få hjälp.

2.8 Funktionshinderrelaterat våld innebär handlingar som direkt riktar sig mot själva funktionsnedsättningen hos den våldsutsatta och försvårar en redan utsatt situation. Våldsutövaren kan exempelvis flytta undan rollatorn eller ta ut batterierna ur hörapparaten eller vägrar ge livsviktig medicin. *Se även stycket ovan gällande försummelse.*

3. DEFINITION AV HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

3.1 Bakgrund Hedersrelaterat våld och förtryck har, liksom mäns våld mot kvinnor generellt, sin grund i kön, makt, sexualitet och kulturella föreställningar om dessa. Synen på kvinnors och mäns sexualitet är central för att förstå våldets struktur och mekanismer både rörande mäns våld mot kvinnor generellt och hedersrelaterat våld och förtryck. När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck är kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet central och starkt knuten till kollektivet. I hederstänkandet står föreställningar om oskuld och kyskhet i fokus och familjens rykte och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Detta förhållande kan vara mer eller mindre uttalat och kontrollen kan sträcka sig från vardagliga former av begränsningar i flickors och kvinnors liv som berör exempelvis klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval som utbildning, jobb, giftermål och skilsmässa. I sin mest extrema form resulterar hederstänkandet i hot om våld och våld, inklusive dödligt våld. Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär innebär att det kan finnas fler förövare av båda könen och att offren kan vara både kvinnor och män samt flickor och pojkar. Det kan också innebära att våldet sanktioneras av familjen och den närmaste omgivningen, även av andra kvinnor. Detta gör att det i vissa fall är påkallat med särskilda insatser för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Specifik kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck och särskilda rutiner är nödvändigt, exempelvis i polisutredningar, vid riskbedömningar och vid bedömningar av vilka stödinsatser som bör ges till den våldsutsatta personen.

Definitionen är hämtad från regeringens *”Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer”*, 2007/08:39

4. GLOBALA MÅLEN OCH AGENDAN 2030

4.1 Mål 5 Jämställdhet

Jämställdhet är ett mål i sig liksom en förutsättning för hållbar och fredlig utveckling. Jämställdhet uppnås när kvinnor och män, flickor och pojkar har lika rättigheter, villkor, möjligheter samt makt att själva forma sina liv och bidra till samhällets utveckling. Det handlar om en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser i samhället. Kvinnors och flickors generellt underordnade maktposition i förhållande till män och pojkar måste upphöra. Alla former av våld mot kvinnor och flickor drabbar såväl individen som samhället i stort och utgör ett hinder för jämställdhet och utveckling. Sociala normer och sedvänjor som sanktionerar ojämställdhet och våld mot kvinnor och flickor måste förändras. Den ojämna fördelningen mellan kvinnor och män av det obetalda hem- och hushållsarbetet utgör ett stort hinder för kvinnors och flickors möjlighet att utbilda sig och delta på

arbetsmarknaden och i samhället på samma villkor som pojkar och män. Ett samhälles välstånd ökar då kvinnor och flickor kan bidra på lika villkor som män och pojkar genom sina resurser och kunskaper. Att tillvarata kvinnors förmågor och initiativkraft är en viktig drivkraft för utveckling. Fattigdomen minskar och ekonomisk produktivitet och tillväxt ökar när kvinnor deltar i ekonomin och på arbetsmarknaden, har tillgång till resurser och tillträde till fungerande marknader.

4.2 Delmål för mål 5

5.1 Avskaffa alla former av diskriminering av alla kvinnor och flickor överallt.

5.2 Avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering.

5.3 Avskaffa alla skadliga sedvänjor, såsom barnäktenskap, tidiga äktenskap och tvångsäktenskap samt kvinnlig könsstympning.

5.4 Erkänna och värdesätta obetalt omsorgs- och hushållsarbete genom att tillhandahålla offentliga tjänster, infrastruktur och socialt skydd samt genom att främja delat ansvar inom hushållet och familjen, i enlighet med vad som är nationellt lämpligt.

5.5 Tillförsäkra kvinnor fullt och faktiskt deltagande och lika möjligheter till ledarskap på alla beslutsnivåer i det politiska, ekonomiska och offentliga livet.

5.6 Säkerställa allmän tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och reproduktiva rättigheter i enlighet med överenskommelserna i handlingsprogrammet från den internationella konferensen om befolkning och utveckling, "Peking plattformen" samt slutdokumenten från respektive översynskonferenser.

Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/jamstalldhet/>

5.a Genomföra reformer för att ge kvinnor lika rätt till ekonomiska resurser, möjlighet att äga och kontrollera mark och andra former av egendom samt tillgång till finansiella tjänster, arv och naturresurser, i enlighet med nationell lagstiftning.

5.b Öka användningen av gynnsam teknik, i synnerhet informations- och kommunikationsteknik, för att främja kvinnors egenmakt.

5.c Anta och stärka välgrundad politik och genomförbar lagstiftning för att främja jämställdhet och öka alla kvinnors och flickors egenmakt på alla nivåer.

5. NATIONELL STRATEGI FÖR ATT FÖREBYGGA OCH BEKÄMPA MÄNS VÅLD MOT KVINNOR

5.1 Bakgrund Genom en långsiktig strategi och ett riktat åtgärdsprogram har regeringen lagt grunden till ett mer målinriktat och samordnat arbete mot mäns våld mot kvinnor. Särskilt angeläget är att utveckla våldsförebyggande insatser. Det arbetet ska nå alla grupper i samhället och utvecklas på flera arenor. Den nationella strategin ingår i regeringens jämställdhetspolitiska skrivelse till riksdagen (Skr. 2016/17:10). Strategin är tioårig och började gälla den 1 januari 2017.

5.2 Strategins fyra målsättningar är:

- Ett utökad och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld.
- Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn.
- Effektivare brottsbekämpning.
- Förbättrad kunskap och metodutveckling.

5.3 Tillvägagångssätt

Strategin betonar särskilt förebyggande insatser och mäns delaktighet. Hittills har samhällets arbete varit att hantera våldets konsekvenser snarare än dess orsaker. Regeringens ambition är att genomföra ett perspektivskifte och fokusera på att förebygga våldet. Från 1 augusti 2021 har regeringen gett kommunerna ett utökad ansvar att verka för personer som utövar våld eller andra övergrepp mot närstående. Genom att yrkesverksamma inom kommunen erbjuder insatser är tanken att våldet ska upphöra. Det kräver effektiva åtgärder för att förhindra både att våld utövas och att våld upprepas. Det behövs också ett bredare och mer konstruktivt engagemang av män och pojkar än tidigare och en uppgörelse med normer som rättfärdigar våld, köp av sexuella tjänster och andra begränsningar av kvinnors och flickors handlingsutrymme och livsval. Det finns stora utmaningar vad gäller mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt i arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Samhället måste bli bättre på att upptäcka våld och kunskapen om våldets utbredning och fungerande arbetssätt behöver öka. Arbetet mot våld måste vara väl samordnat mellan berörda aktörer på samtliga nivåer. Styrning, samordning och uppföljning av arbetet mot mäns våld mot kvinnor måste därför stärkas och fortsätta revideras utifrån aktuella lagstöd.

Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/11/nationell-strategi-for-att-forebygga-och-bekampa-mansvald-mot-kvinnor/>

[Vägledning ska tas fram om kommuners utökade ansvar i det våldsförebyggande arbetet - Regeringen.se](#)

6. LÄNSSTYRELSEN VÄSTMANLANDS STRATEGI FÖR MYNDIGHETSSAMVERKAN OM MÄNS VÅLD MOT KVINNOR OCH VÅLD I NÄRA RELATIONER VÄSTMANLANDS LÄN 2017-2021

6.1 Innehåll

Strategin är en samverkansplattform mellan myndigheter som ska leda till ett effektivare och mer samordnat arbete av likvärdig och god kvalitet. Det ska minska våldet och komma våldsutsatta i Västmanland till del. Genom länsstrategin läggs grunden för ett mer målinriktat och samordnat arbete i Västmanland. Länsstrategin är förlängd till 31 december 2022 utifrån att ny regional strategi är under utveckling från regering och förväntas vara klar december 2022 och därmed upprättas ny länsstrategi från januari 2023.

6.2 Strategins nio insatsområden:

1. Utveckla och stärk det våldsförebyggande arbetet
2. Förbättrad upptäckt av våldsutsatta
3. Samverkan, samordning och uppföljning av arbetet mot våld ska stärkas och utvecklas

4. Bevara och utveckla kompetensnivån hos berörda myndigheter och ideella föreningar
5. Utveckla skydd, stöd och behandling för kvinnor, barn och män som utsätts för våld samt stöd till män som utövar våld
6. Tillgång till lättillgänglig och anpassad information för våldsutsatta och anhöriga
7. Utveckla rättsväsendets insatser
8. Hedersrelaterat våld och förtryck ska förhindras och motverkas
9. Förhindra och motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål

7. HANDLINGSPLAN FÖR NORBERGS KOMMUN

7.1 Bestämmelse

Norbergs kommun har genom beslut i kommunstyrelsen 2017-10-16 (Dnr NBGK 2017/0269) valt att ställa sig bakom Länsstyrelsen Västmanlands strategi för "Myndighetsövervakning mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer". Kommunen har i arbetet med den lokala handlingsplanen därför utgått från de insatsområden som Länsstyrelsen särskilt belyser i sin strategi. Handlingsplanen sträcker sig över tiden 2019-2021 med förlängning till 2022. Dokumentet skall revideras årligen och uppfyllnad av delmål skall redovisas enligt mallen "Redovisning av delmål till utskott" till respektive utskott. Därefter redovisas en sammanställning av resultatet från utskotten till Kommunstyrelsen som information. Handlingsplanen är i sitt format tänkt att vara ett kommungemensamt dokument som länkar samman de olika verksamheterna i kommunen, i ett gemensamt arbete, för att Norbergs kommun skall uppnå det övergripande målet att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck skall upphöra. Handlingsplanen består av åtta delmål med åtgärder och föreslagna insatser kopplade till respektive sektor inom kommunen. Sektorchefer ansvarar för implementering av handlingsplanen i respektive sektor och redovisning av delmål, på årsbasis, till respektive utskott.

Tillgänglig: <https://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/stat-och-kommun/social-hallbarhet/mans-vald-mot-kvinnor.html>

7.2 Delmål

7.2.1 Utveckla och stärk det våldsförebyggande arbetet

Åtgärd	Tid	Ansvarig	Föreslagna insatser
Samtliga anställda inom kommunen skall genomgå utbildning riktad mot Våld i nära relation	2019 och framåt. Vid nyanställning	Barn- och utbildningsförvaltningen Socialförvaltningen Demokrati och samhällsutveckling Ledningskontoret HR-avdelningen	Genomgå webbkurs om våld (www.webbkursomvald.se)
Delta i informationskampanjer som rör området.	2019-2022	Demokrati och samhällsutveckling	Sprida kampanjer och information som rör området i kommunens kanaler.
Utveckla arbetet kring Huskurage inom kommunen	2019-2022	Demokrati och samhällsutveckling Socialförvaltningen	Hitta vägar för samverkan gällande Huskurage mellan förvaltningarna och NVK. Involvera föreningsliv och företagare i Norberg i Huskurage via föreningsträffar och företagarfrukostar. Hitta vägar tillsammans med NVK för applicering av policy riktad mot övriga byggnader (ex. idrottsanläggningar) Se över möjligheten till vidareutbildning kopplat till Huskurage inom kommunen
Utveckla arbetet kring Huskurage inom kommunen	2019-2022	Barn och utbildningsförvaltningen	Länka till Huskurage även från BUFs sidor

7.2.2 Förbättrad upptäckt av våldsutsatta

Åtgärd	Tid	Ansvarig	Föreslagna insatser
Sprid och ge kunskap om metoder för tidig upptäckt av våldsutsatthet inom socialtjänst	2019 och framåt. Vid nyanställning	Socialförvaltningen	Se över möjligheten att ställa frågor om våldsutsatthet inom hela Socialförvaltningen
Öka kunskapen om vuxna och barns våldsutsatthet i samhället	2019-2022	Barn- och utbildningsförvaltningen	Anordna en utbildningsdag för samtlig personal inom skola och förskola
Sprida information gällande VINR och HRVF inom skola och förskola. Öka upptäckt av våldsutsatta	2019 och framåt	Ledningskontoret HR-avdelningen	Se över rutin för att ställa frågan om våldsutsatthet vid medarbetarsamtal inom kommunen

7.2.3 Samverkan, samordning och uppföljning av arbetet mot våld ska stärkas och utvecklas.

Åtgärd	Tid	Ansvarig	Föreslagna insatser
Kommunen skall delta med representant i regional samverkan och ledningsgrupp som berör ämnena för handlingsplanen	2019-2021	Socialförvaltningen	Delta i Länsstyrelsens regionala samverkan Delta med representant i "Kvinnofridsnätverket för äldre och funktionshindrade". Delta med representant i regional ledningsgrupp
Arbeta med systematisk uppföljning i ärenden med våldsutsatta (ex. SU-kvinnofrid)	2019-2020	Socialförvaltningen	IFO skall undersöka förutsättningar för att implementera verktyget SUV (systematisk uppföljning våldsutsatta) i arbetet med våldsutsatta
Förbereda för att kunna göra kartläggning eller sammanställa statistik över våldsutsatta i Norbergs kommun, vad vill vi veta?	2019	Socialförvaltningen	Förbereda för framtida kartläggning av förekomsten av VINR i Norbergs kommun.

7.2.4 Bevara och utveckla kompetensnivån inom kommunen

Åtgärd	Tid	Ansvarig	Föreslagna insatser
Personal skall vidareutbildas inom våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck	2019 och framåt. Vid nyanställning	Socialförvaltningen	Delta i Länsstyrelsens fördjupningsutbildningar. Personal inom äldreomsorg skall genomgå socialstyrelsens webbkurs om våld mot äldre.
Kommunen skall ansvara för och leda den lokala samverkansgruppen mot våld i nära relation	2019 och framåt	Socialförvaltningen	Kommunen är sammankallande och gruppen skall ledas av samordnare, eller annan funktion med ansvar för frågan inom kommunen.

7.2.5 Utveckla skydd, stöd och behandling för kvinnor, barn och män som utsätts för våld samt stöd till män som utövar våld

Åtgärd	Tid	Ansvarig	Föreslagna insatser
Kommunen skall undersöka möjligheten att ansluta till Centrum mot våld (CMV) Våldsutsatt	2019-2020	Socialförvaltningen	Lyfta frågan om anslutning till CMV med Västerås stad
Kommunen skall på årsbasis se över sin anslutning till CMV våldsutövare	2019-2021	Socialförvaltningen	Se över och fatta beslut kring fortsatt anslutning till CMV våldsutövare

7.2.6 Tillgång till lättillgänglig och anpassad information för våldsutsatta och anhöriga

Åtgärd	Tid	Ansvarig	Föreslagna insatser
Sprida information om våld i nära relation och kampanjer som faller inom ramen för ämnet för handlingsplanen	2019-2022	Demokrati och samhällsutveckling	Se över kommunens hemsida gällande våld i nära relation Sprida information i kommunens media kanaler. Temavecka på biblioteket med föreläsare och litteratur. Visa information på tv i idrottshallen samt tv på bibliotek. Sprida kampanjer inom kommunen.
Sprida informations kampanjer Tillhandahålla lättillgänglig och anpassad information för våldsutsatta och anhöriga.	2019-2022	Socialförvaltningen	Visa information på tv:n i väntrummet på Öjersbogården. Se över kommunens hemsida gällande våld i nära relation Tillhandahålla informationsmaterial i receptionen på Öjersbo.

7.2.7 Hedersrelaterat våld och förtryck ska förhindras och motverkas

Åtgärd	Tid	Ansvarig	Föreslagna insatser
---------------	------------	-----------------	----------------------------

Personal på skola och förskola skall genomgå utbildning gällande Heder	2019	Barn- och utbildningsförvaltningen Trygghetsgruppen på Källskolan A-lagsledare på Csk Barnpiloterna FSK	Genomgå Länsstyrelsen Östergötlands webbkurs om hedersrelaterat våld och förtryck
Öka kunskapen kring HRVF hos personal i skola och förskola	2019	Barn- och utbildningsförvaltningen	Bjuda in föreläsare kopplat till HRVF
Se över möjligheten att få med representanter i Resursteam Heder	2019-2021	Barn- och utbildningsförvaltningen Demokrati och samhällsutveckling	Se över möjligheten att personal från skola och förskola tar plats i Resursteam Heder. Se över möjligheten att personal från Demokrati och samhällsutveckling tar plats i Resursteam Heder

7.2.8 Förhindra och motverka prostitution och människohandel.

Åtgärd	Tid	Ansvarig	Föreslagna insatser
--------	-----	----------	---------------------

Samverka med Polismyndigheten och regionskoordinatör mot prostitution och människohandel i region mitt	2019 och framåt	Socialförvaltningen Demokrati och samhällsutveckling	Samverka och ha informationsutbyte med regionskoordinator och polis Bjuda in regionskoordinator och Polis till informationsträffar i kommunen
--	-----------------	---	--

8. KUNSKAPSEDEL

8.1 Konsekvenser och tecken hos våldsutsatta vuxna

Våldsutsatta vuxna uppvisar ofta diffusa tecken på utsatthet. Utsatthet för våld i nära relation, har en stark koppling med såväl fysisk som psykisk ohälsa. Tecken på fysiska skador hos den utsatta kan vara värk, rodnader, sår, brännskador och sönderrivna kläder. Andra besvär är psykosomatiska såsom sömnsvårigheter, ätstörningar, kräkreflexer, yrsel, magont, ångest eller oro. Symptom kan även liknas med utmattningssyndrom. Våldet kan även medföra sociala och ekonomiska konsekvenser för den utsatta, såsom bristande tillit till sig själv och andra, isolering, akuta bostadsproblem, dyrare levnadskostnader eller att ha blivit ekonomiskt skuldsatt av våldsutövaren.

8.2 Konsekvenser och tecken hos våldsutsatta barn, och barn som har bevittnat våld

Barn som blivit utsatta för våld kan uppvisa fysiska tecken såsom blåmärken, rodnader och rivmärken. Andra tecken kan vara tillväxtavvikelse, kroppsliga och psykiska symptom, inblandning i mobbning i skolan, skolsvårigheter, hög förekomst av olyckor eller skador, avvikande beteende eller missbruk. Tecken på sexuella övergrepp kan förutom rodnande könsorgan, sveda och greppmärken runt lår och skinkor, även visa sig som påtagliga förändringar i agerande eller utveckling. Barnet kan drabbas av posttraumatiskt stressstillstånd, ångest, oro, rädsla och/eller mardrömmar. Barnet kan även utsätta andra barn för sexuella övergrepp, rymma hemifrån, agera aggressivt eller göra självmordsförsök. Hos tonårsbarn kan självskadebeteende, missbruk, överdriven sexualitet, tidig graviditet eller en fientlig inställning till sex, vara tecken på utsatthet för sexuella övergrepp.

8.3 Särskilt utsatta grupper

I Socialstyrelsens handbok "Våld", lyfts vissa grupper fram som riskerar en särskild utsatthet, dvs. äldre kvinnor, kvinnor med funktionsnedsättning, kvinnor med utländsk bakgrund, kvinnor med missbruks- eller beroendeproblem samt kvinnor som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Även personer som lever i samkönade relationer, samt personer som tillhör nationella minoriteter, uppmärksammas med en särskild utsatthet för våld i nära relationer. Den som i sitt yrke möter våldsutsatta som tillhör dessa grupper, bör dock inte bemöta den utsatta utifrån en "grupptillhörighet", då grupperna är både heterogena och överlappande. Den enskilda måste istället ses utifrån den individuella situationen och

behoven. Däremot belyser kategoriseringen i grupper olika faktorer som kan påverka den våldsutsattas sårbarhet. Sårbarhetsfaktorer som kan nämnas är:

- okunnighet om de rättigheter man har
- socialt och ekonomiskt beroende av närstående eller av samhället
- konflikt mellan närståendes och andras förväntningar
- isolering och ensamhet
- beroende av andra för att klara vardagslivet
- Starkt beroende av våldsutövaren.

Denna kunskapsdel är skriven utifrån: Socialstyrelsen, Våld. *Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer* (Stockholm: Socialstyrelsen, 2016)

Sårbarheten kan även handla om svårigheter att berätta om våldet eller bristande kännedom om vart man kan få hjälp. Det finns även hinder som grundar sig i omgivningens okunskap eller stereotypa uppfattningar om vissa grupper, exempelvis att passivt acceptera våldet då en missbrukande kvinna är våldsutsatt, och att hon därför får "skylla sig själv".

8.4 Hedersproblematik

Hedersrelaterat våld och förtryck har, liksom mäns våld mot kvinnor generellt, sin grund i kön, makt, sexualitet och kulturella föreställningar om dessa. Synen på kvinnors och mäns sexualitet är central för att förstå våldets struktur och mekanismer både rörande mäns våld mot kvinnor generellt och hedersrelaterat våld och förtryck.

När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck är kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet central och starkt knuten till kollektivet. I hederstänkandet står föreställningar om oskuld och kyskhet i fokus och familjens rykte och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Detta förhållande kan vara mer eller mindre uttalat och kontrollen kan sträcka sig från vardagliga former av begränsningar i flickors och kvinnors liv som berör exempelvis klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval som utbildning, jobb och giftermål och skilsmässa. I sin mest extrema form resulterar heders-tänkandet i hot om våld och våld, inklusive dödligt våld.

Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär innebär att det kan finnas fler förövare av båda könen och att offren kan vara både kvinnor och män samt flickor och pojkar. Det kan också innebära att våldet sanktioneras av familjen och den närmaste omgivningen, även av andra kvinnor.

Regeringens skrivelse 2007/08:39, Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

9. REFERENSER

Socialstyrelsen (2016) Våld – Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld nära relationer. Artikelnr: 2016-6-37.

Referenser från nätet Regeringens mål för jämställdhet, Delmål 6: *Mäns våld mot kvinnor ska upphöra*, **Tillgänglig:** <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/05/delmal-6-mans-vald-mot-kvinnor-ska-upphora/>

Regeringens skrivelse Skr. 2007/08:39, *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer*, **Tillgänglig:** <https://www.regeringen.se/rattsligadokument/skrivelse/2007/11/skr.-20070839/>

FN:s handlingsplan "Att förändra vår värld: Agenda 2030 för en hållbar utveckling", Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt, **Tillgänglig:** <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda2030/jamstallldhet/>

Regeringens skrivelse Skr. 2016/17:10, Utdrag (kap 5), *En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*, **Tillgänglig:** <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/11/nationell-strategi-for-att-forebyggaoch-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor/>

Länsstyrelsen Västmanlands strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, *Strategi för myndighetssamverkan om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer 2017-2020*, **Tillgänglig:** <https://www.lansstyrelsen.se/vastmanland/stat-och-kommun/social-hallbarhet/mans-vald-motkvinnor.htm>